

Brüssel, 3. märts 2025
(OR. en)

6693/25

Institutsioonidevaheline
dokument:
2025/0034(NLE)

RECH 76
COMPET 109

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	28. veebruar 2025
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2025) 62 final
Teema:	Ettepanek: NÕUKOGU SOOVITUS Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2025) 62 final.

Lisatud: COM(2025) 62 final

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 28.2.2025
COM(2025) 62 final

2025/0034 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU SOOVITUS

Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava kohta

(EMPs kohaldatav tekst)

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Euroopa teadusruumi eesmärk on luua ala, „kus teadlased, teaduslik teave ja tehnoloogia vabalt liiguvad“ (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 179). Euroopa teadusruum taaskäivitati 2020. aastal, sealhulgas võeti vastu Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakt,¹ milles kirjeldati järgmisi liikmesriikide ühiseid prioriteetseid tegevusvaldkondi:

- (1) tõeliselt toimiva teadmiste siseturu süvendamine;
- (2) rohe- ja digipöörde ühine läbiviimine ja muude ühiskonnale mõju avaldavate probleemide ühine lahendamine ning ühiskonna osaluse suurendamine Euroopa teadusruumis;
- (3) juurdepääsu suurendamine tipptasemel teadusuuringutele ja innovatsioonile kogu liidus ning innovatsiooni ökosüsteemide vaheliste seoste tugevdamine kogu liidus;
- (4) teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate kooskõlastatud investeeringute ja reformide edendamine.

Võttes kasutusele uued juhtimisstruktuurid ja Euroopa teadusruumi esimese poliitilise tegevuskava (aastateks 2022–2024) koos konkreetsete meetmetega, andis EL Euroopa teadusruumile uut hoogu, ühtlustades teadusuuringute ja innovatsiooni strateegiaid ja põhimõtteid. Märkimisväärseid edusamme on tehtud koostöös liikmesriikidega, eelkõige teadus- ja innovatsioonisüsteemide killustatuse vähendamisel. Algatused on keskendunud teadlaskarjäärile, teadustaristutele, avatud teadusele, usalduse loomisele kodanike kaasamise kaudu ja vahendite mobiliseerimisele temaatiliseks teadus- ja innovatsioonikoostööks. Liikmesriikide, sidusrühmade ja komisjoni ühiselt koostatud prioriteetide seadmise ühine protsess on soodustanud isevastutust ja suurendanud pühendumist Euroopa teadusruumi rakendamisele, eelkõige Euroopa teadusruumi esimese poliitilise tegevuskava kaudu.

Nagu Euroopa teadusruumi esimeses poliitilises tegevuskavas (aastateks 2022–2024), kirjeldatakse ka Euroopa teadusruumi teises poliitilises tegevuskavas (aastateks 2025–2027) konkreetseid Euroopa teadusruumi tegevusi, mis toimivad strateegilise raamistikuna ELi liikmesriikide koostöö edendamisel, teadus- ja innovatsioonisüsteemide tulemuslikkuse suurendamisel ning ühiskondlike probleemide ühisel lahendamisel. Tuginedes esimese tegevuskava rakendamisel saadud õppetundidele, püütakse teises tegevuskavas leida tasakaal praeguste prioriteetidega seotud tegevuse **struktuuripoliitika** kaudu süvendamise ja Euroopa teadusruumi visiooni **Euroopa teadusruumi uute meetmete** abil laiendamise vahel. Struktuuripoliitika on Euroopa teadusruumi pikaajaline poliitika (näiteks avatud teadus, teadustaristu ja teadlaskarjäär), mis ei piirdu üksikute poliitiliste tegevuskavadega ning on integreeritud liikmesriigi ja Euroopa poliitikasse. Euroopa teadusruumi meetmed on

¹ NÕUKOGU SOOVITUS (EL) 2021/2122.

kokkuvõtlikud, poliitikast lähtuvad ja eesmärgipärased, et pakkuda ELile, liikmesriikidele ja sidusrühmadele olulist lisaväärtust. Leiti, et meetmetes, mis on seotud tehisintellektiga teaduses, teadusjulgeolekuga, programmiga „Teadus poliitika hüvanguks“ ja võrdsete võimalustega teaduses, on puudujääke, mille puhul peeti koostööd vajalikuks. Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilisele tegevuskavale annab see kokkuvõttes selgema poliitikapõhise rõhuasetuse ja selgema struktuuri ning hõlbustab liikmesriigi ametiasutustel ja sidusrühmadel selle rakendamist.

Euroopa teadusruumi poliitiline tegevuskava on mittesiduv vahend liikmesriikide ja ELi tasandi poliitika suunamiseks kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklis 179 sätestatud Euroopa teadusruumi eesmärkidega. Sellega koordineeritakse liikmesriikide prioriteete Euroopa teadusruumi edendamiseks tehtavas töös, mis põhineb ühismeetmetel. Seetõttu soodustab see vabatahtlikku koostööd ja koordineerimist liikmesriikide ja ELi vahel. Kuna see on vabatahtlik, puudub rakendamise õiguslik jõustamine. Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava rakendamisel järgitakse muutuva geomeetria põhimõtet. Euroopa Komisjoni, liikmesriike, programmiga „Euroopa horisont“ assotsieerunud riike ja ELi tasandi sidusrühmi koondav Euroopa teadusruumi foorum on juhtorgan, mis koordineerib ühiselt Euroopa teadusruumi meetmete rakendamist.

Kuigi mitteseadusandlikud algatused, nagu Euroopa teadusruumi 2022.–2024. aasta poliitiline tegevuskava, mis sisaldavad vabatahtlikke kohustusi Euroopa teadusruumi meetmete kujul, on toonud kaasa märkimisväärsed edusamme, ei ole need struktuursete tõkete kõrvaldamiseks endiselt piisavad. Komisjoni 22. oktoobri 2024. aasta teatises Euroopa teadusruumi rakendamise kohta² rõhutati püsivaid probleeme: teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemuslikkuse erinevused liikmesriikides, teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni tehtavate avaliku ja erasektori investeeringute ebapiisav tase (mis on allpool eesmärgiks seatud 3 % SKPst), killustunud õigusraamistikud, piiratud toetus tehnosiirdele ning teadus- ja tehnoloogiataristute killustatus. Kokkuvõttes rõhutati teatises vajadust tugevama juhtimise järele.

Süsteemsete probleemide lahendamiseks täiendatakse tulevaste seadusandlike algatustega Euroopa teadusruumi poliitilist tegevuskava ja võidakse kehtestada seadusandlikke meetmeid, mis lähevad kaugemale vabatahtlikust tegevusest mittesiduva Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava raames. Sellised algatused (nt Euroopa teadusruumi käsitlev õigusakt) annavad võimaluse lahendada probleeme ühtlustamise, eeskirjade ühetaolise kohaldamise ja ELi poliitika järgimise tagamise kaudu, et luua liikmesriikides võrdsed võimalused. Seda võiks kohaldada valdkondade suhtes, milles on Euroopa teadusruumi eesmärkide saavutamiseks vaja siduvaid eeskirju või struktuure lisaks vabatahtlikele koordineerimis- ja koostöömeetmetele. See peaks oluliselt vähendama teadusuuringute ja innovatsiooni poliitika ja süsteemide killustatust ELis.

² COM(2024) 490.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Käesoleva algatuse õiguslik alus on ELi toimimise lepingu artikkel 292. ELi toimimise lepingu artikli 292 kohaselt võib nõukogu võtta vastu soovitusi ja ta teeb seda komisjoni ettepaneku põhjal kõikidel juhtudel, mille puhul aluslepingutes sätestatakse, et ta peab õigusakti vastu võtma komisjoni ettepaneku põhjal. ELi toimimise lepingu artikli 179 lõike 1 kohaselt püüdleb EL eesmärgi poole tugevdada oma teaduslikke ja tehnoloogilisi aluseid, luues Euroopa teadusruumi, kus teadlased, teaduslik teave ja tehnoloogia vabalt liiguvad ning muutuvad konkurentsivõimelisemaks, sealhulgas oma majandusharus, edendades samas kõiki vajalikuks peetavaid teadusuuringuid. Lepingu artikli 181 kohaselt peavad Euroopa Liit ja liikmesriigid kooskõlastama oma teadusuuringud ja tehnoloogia arendamise, et tagada liikmesriikide poliitika ja liidu poliitika vastastikune sobivus.

Komisjon võib tihedas koostöös liikmesriikidega teha kõik vajalikud algatused sellise kooskõlastamise edendamiseks, eelkõige algatused, mille eesmärk on kehtestada suuniseid ja näitajaid, korraldada teabevahetust hea tava kohta ning teha regulaarseks järelevalveks ja hindamiseks vajalikku ettevalmistustööd. Neist kõigist tuleb täielikult teavitada Euroopa Parlamenti. Artikli 182 lõikega 5 nähakse ette võimalus täiendada mitmeaastases raamprogrammis kavandatud tegevust, võimaldades Euroopa Parlamendil ja nõukogul seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega võtta vastu Euroopa teadusruumi rakendamiseks vajalikud meetmed.

Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Euroopa teadusruumi eesmärk on luua ala, „kus teadlased, teaduslik teave ja tehnoloogia vabalt liiguvad“ (ELi toimimise lepingu artikli 179 lõige 1). Mitmetasandilise valitsemise algatusena ja kogu valitsemissektorit hõlmava lähenemisviisiga – tagades, et poliitika viiakse kooskõlla eri valitsemistasanditel ja eri poliitikavaldkondade vahel – on see kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega. Sellega austatakse liikmesriikide pädevust selles valdkonnas, samas eesmärgiga tagada, et teadus- ja innovatsioonipoliitika toimiks sidusalt kõikidel valitsustasanditel (kohalikul, piirkonnajärgsel ja riigi tasandil ning üleilmselt). Samuti võetakse kasutusele algatused, mis annavad suurema osa ELi lisaväärtusest Euroopa tasandil ning on seotud riiklike ja piirkondlike poliitiliste meetmetega ja põhinevad neil. Kuna ELi toimimise lepingu artikli 4 lõike 3 kohaselt ei kuulu ettepanek Euroopa Liidu ainupädevusse, kohaldatakse siin subsidiaarsuse põhimõtet.

• Proportsionaalsus

Kavandatud meetmed on taotletavate eesmärkidega proportsionaalsed. Ettepanekuga toetatakse uue Euroopa teadusruumi eesmärkide saavutamist. See täiendab liikmesriikide jõupingutusi teadurikeskse, väärtuspõhise, suurepärase ja mõjudest lähtuva teadusruumi loomisel. Ettepanekus võetakse arvesse liikmesriikide tavasid ja diferentseeritud lähenemisviisi, mis kajastab liikmesriikide erinevat majandus-, finants- ja sotsiaalolukorda ning teadussüsteemide, asjaomaste asutuste ja organisatsioonide mitmekesisust. Komitee tunnistab, et riikide, piirkondade või kohaliku tasandi erinevuste tõttu võidakse soovitud rakendada mitut moodi.

- **Vahendi valik**

Võttes arvesse Euroopa teadusruumi esimesest poliitilisest tegevuskavast (aastateks 2022–2024) saadud õppetunde, rõhutatakse nõukogu soovitusel komisjoni võetud kohustust tugevdada Euroopa teadusruumi koostööpõhist juhtimist, koostades liikmesriikide, programmiga „Euroopa horisont“ assotsieerunud riikide ja ELi tasandi sidusrühmade koosloometöö tulemuste alusel komisjoni ettepaneku nõukogu soovitusel kohta. Eesmärk on suurendada liikmesriikide ja sidusrühmade isevastutust ja teadlikku pühendumust, mis on aluseks edasisele koostööle kokkulepitud meetmete ja struktuuripoliitika ühismeetmete rakendamisel. Samuti jätkatakse Euroopa teadusruumi meetmete rakendamiseks võetud paindlikku lähenemisviisi ja Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava vabatahtlikkust.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **EKSPERDIARVAMUSTE KOGUMINE JA KASUTAMINE**

Euroopa Komisjon tugines oma ettepanekus Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava kohta Euroopa teadusruumi esimese seiretsükli vältel 2023. aastal kogutud tõenditele. Tsükkel hõlmas Euroopa teadusruumi 2022.–2024. aasta poliitilise tegevuskava rakendamise esimest 18 kuu järel tehtud ELi tasandil läbivaatamist (ELi tasandi aruanne), programmiga „Euroopa horisont“ assotsieerunud 11 riigi ja kõikide liikmesriikide Euroopa teadusruumi riigiaruandeid, esimest Euroopa teadusruumi tulemustabelit ja esimest Euroopa teadusruumi kokkuvõtlikku ülevaadet. ELi tasandi 18 kuu aruandes esitati hinnang edusammude kohta Euroopa teadusruumi ühismeetmete prioriteetsetes valdkondades (nagu on sätestatud Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni paktis) ning Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava rakendamise kohta. Euroopa teadusruumi riigiaruannetes esitati see analüüs liikmesriigi tasandil. Euroopa teadusruumi tulemustabelis hinnati Euroopa teadusruumi prioriteetide üldist konsolideerimist ja ühiseid edusamme 2023. aastal ELis tervikuna ning kokkuvõtlikus ülevaates hinnati edusamme liikmesriigi tasandil. Kõik aruanded on avalikult kättesaadavad Euroopa teadusruumi poliitikaplatvormil³.

- **Mõjuhinnang**

Mõjuhinnangut ei ole tehtud. Kuna tegemist on komisjoni ettepanekuga nõukogu soovitusel kohta, mis hõlmab Euroopa teadusruumi tulevast tegevust, ei saa mõju eelnevalt selgelt kindlaks teha. Lisaks sellele on koostöös Euroopa teadusruumi foorumi eksperdirühmaga koostatud Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitiline tegevuskava. Eksperdirühma on kaasatud liikmesriigid, programmiga „Euroopa horisont“ assotsieerunud riigid ja sidusrühmad. Ettevalmistavat tööd arutati nõukogus (eelkõige Euroopa teadusruumi ja innovatsiooni komitees, samuti nõukogu järelduste vastuvõtmisel ELi konkurentsivõime tugevdamise ning Euroopa

³ <https://european-research-area.ec.europa.eu/>.

teadusruumi tugevdamise ja killustatuse vähendamise kohta⁴), mis tõendab, et liikmesriigid ja sidusrühmad eeldavad selle dokumendi vastuvõtmist.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Ei kohaldata.

- **Põhiõigused**

Ei kohaldata.

4. MÕJU EELARVELE

Ei ole asjakohane.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava rakendamist jälgitakse Euroopa teadusruumi seiremehhanismi kaudu. Euroopa teadusruumi seiremehhanism põhineb nõuetel, mis on sätestatud nõukogu soovitusel Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti kohta. Euroopa Komisjon esitas 10. juunil 2022 nõukogule Euroopa teadusruumi tulevase seiremehhanismi raamistiku, milles üksikasjalikult täpsustatakse mehhanismi komponendid.

Selleks et hinnata Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava raames kokku lepitud meetmete rakendamist nii liikmesriigi kui ka Euroopa tasandil ning hinnata ELi ja liikmesriikide tulemuslikkust Euroopa teadusruumi eesmärkide saavutamisel, hõlmab Euroopa teadusruumi seiremehhanism nii kvalitatiivseid kui ka kvantitatiivseid aruandlusvahendeid.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Ei kohaldata.

⁴

16179/24.

Ettepanek:

NÕUKOGU SOOVITUS

Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava kohta

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 292 esimest ja teist lauset, võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut ning arvestades järgmist:

- (1) Praegu seisab EL silmitsi mitmete enneolematute probleemidega. Maailmakord on muutumas ning meie ühiskondliku heaolu ja julgeoleku aluseid raputavad rahutu geopoliitiline taust, kasvav majanduslik konkurents, enneolematult kiire ja ümberkujundav tehnoloogiline areng ning kliimamuutused ja nende tagajärjed. Vajadus tugevdada Euroopa juhtpositsiooni ja strateegilist autonoomiat peamistes tehnoloogiavaldkondades on muutunud pakiliseks. Sellega seoses on teadus, tehnoloogia ja innovatsioon eriti olulised Euroopa potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks ja haavatavuse vähendamiseks. Peale selle on teadusuuringutel ja innovatsioonil otsustav roll Euroopa Liidu kestliku konkurentsivõime suurendamisel.
- (2) Nende probleemide lahendamiseks tehtavate jõupingutuste keskmes on Euroopa teadusruumi arendamine. Eesmärk moodustada Euroopa teadusruum teadusuuringute, tehnoloogia ja innovatsiooni ühtse turuna püstitati 2000. aastal ja sätestati Lissaboni lepingus ELi erieesmärgina. Hiljutine poliitiline eesmärk moodustada teadusuuringute ja innovatsiooni liit ja selle kaudu välja töötada ühine Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni strateegia ja poliitika ning jätkata „viienda vabaduse“ poole püüdlemist, näitab jätkuvat vajadust arendada edasi lähenemisviisi, kus riigid pingutavad ühiselt oma riigi teadus- ja innovatsioonipoliitika ja ökosüsteemi koordineerimisel ja täiustamisel ning kus teadmised, teadurid ja tehnoloogia saavad vabalt liikuda. Kogu ELi hõlmav tõhusam koordineerimine Euroopa teadusruumi kaudu võib aidata soodustada investeeringuid ja reforme ning mängida olulist rolli kestliku konkurentsivõime edendamisel kooskõlas konkurentsivõime kompassi eesmärkidega⁵.
- (3) Viimase 25 aasta jooksul on Euroopa teadusruum aidanud saavutada olulisi tulemusi sellistes peamistes poliitikavaldkondades nagu teadustaristud, avatud teadus, rahvusvaheline koostöö, sooline tasakaal teadusuuringutes ja innovatsioonitegevuses,

⁵ COM(2025) 30 final.

ühine kavandamine, teadlaskarjäär ja teadurite liikuvus. Nende saavutuste toetamiseks on Marie Skłodowska-Curie meetmete raames rahastatud rohkem kui 150 000 tipptasemel teadurit (eelkõige tipptasemel doktoriõppeprogrammide, doktoriõppejärgsete stipendiumide ning teadus- ja innovatsioonitöötajate vahetuse kaudu), EURAXESS on toetanud rohkem kui kahe miljoni teaduri karjääri arendamist ja liikuvust kogu Euroopas ning avatud teaduse pilv pakub sujuvat juurdepääsu kvaliteetsetele andmetele ja digiteenustele, toetades samal ajal piiriülest ja erialaülest koostööd.

- (4) 2021. aastal leppisid liikmesriigid ja komisjon kokku uue visiooni ja poliitikaraamistiku, mis on esitatud nõukogu järeldustes Euroopa teadusruumi⁶ tulevase juhtimise kohta ning teadusuuringute ja innovatsiooni paktis⁷. Visioonis esitatakse ühised väärtused ja põhimõtted, millest juhendatakse teadusuuringutes ja innovatsioonitegevuses, ning määratakse kindlaks ühismeetme prioriteedid. Paktis kordasid liikmesriigid oma pühendumust teha koostööd Euroopa teadusruumi eesmärkide saavutamisel, et edendada integratsiooni ja koostööd ning vähendada teadusuuringute, tehnoloogia ja innovatsiooni killustatust kogu Euroopas. Nõukogu 2024. aasta järeldustes ELi konkurentsivõime tugevdamise, Euroopa teadusruumi tugevdamise ja killustatuse vähendamise kohta⁸ kinnitasid liikmesriigid taas oma pühendumust parandada koordineerimist ning ühtlustada liikmesriigi teadus- ja innovatsioonipoliitikat, et luua integreeritum ja tõhusam teadusuuringute ökosüsteem.
- (5) Euroopa teadusruumi esimene poliitiline tegevuskava (aastateks 2022–2024) lõi tugeva aluse Euroopa teadusruumi eesmärkide saavutamiseks. Selles esitati teadusuuringute ja innovatsiooni pakti prioriteetsete valdkondade alusel konkreetsed meetmed. Komisjon, liikmesriigid, programmiga „Euroopa horisont“ assotsieerunud riigid ja ELi tasandi sidusrühmad rakendasid ühiselt 17 meetet. Uue juhtimisraamistiku osana on Euroopa teadusruumi foorumil ja selle allrühmadel ainulaadne roll Euroopa teadusruumi ja selle meetmete rakendamise toetamisel. Nad toimivad sillana ELi tasandi, liikmesriigi ja piirkondlike asutuste vahel ning hõlbustavad koostööd. Kaasamist ja osalemist soodustav lähenemisviis tagab, et kõikide seisukohti võetakse kuulda. See toetab uuenduslikke strateegiaid ja ühist vastutust poliitika eest, mille eesmärk on tugevdada Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemi. Kõrgetasemelise strateegilise poliitilise nõuandva organina annab Euroopa teadusruumi ja innovatsiooni komitee nõukogule ja komisjonile nõuandeid varajases etapis.
- (6) Euroopa teadusruumi 2022.–2024. aasta poliitilise tegevuskava saavutusi ja uut juhtimisraamistikku tõstis komisjon esile 2024. aasta teatistes „Euroopa teadusruumi rakendamine“⁹. Peamised saavutused teadusuuringute ja innovatsiooni vajaduste rahuldamisel kogu Euroopas Euroopa teadusruumi esimese poliitilise tegevuskava (aastateks 2022–2024) raames olid 1) teadusuuringute hindamise edendamise koalitsiooni loomine, 2) tegevusjuhendi „Nulltolerants soolise vägivalla vastu võitlemiseks ELi teadus- ja innovatsioonisüsteemis“ avaldamine, 3) taastuvenergiale ülemineku

⁶ 14308/21.

⁷ NÕUKOGU SOOVITUS (EL) 2021/2122.

⁸ 16179/24.

⁹ COM(2024) 490.

ergutamine, rakendades Euroopa teadusruumi saastevaba vesiniku katseprojekti Euroopa teadusruumi strateegilist teadusuuringute ja innovatsiooni kava, 4) teadus- ja innovatsioonipoliitikas osalejaid ja korraldusasutusi ühendava teadusuuringute ja innovatsiooni ning ühtekuuluvuspoliitika korraldusasutuste võrgustiku loomine, et hinnata innovatsioonilõhet, suurendada juurdepääsu tipptasemel teadmistele ja kasutada ära olemasolevaid osaluse laiendamise vahendeid, 5) Euroopa teadusruumi uue seire- ja hindamisraamistiku väljatöötamine.

- (7) Euroopa teadusruumi teine poliitiline tegevuskava (aastateks 2025–2027) tugineb sellele lähenemisviisile ja on välja töötatud praeguste probleemide lahendamiseks. Võttes aluseks teadusuuringute ja innovatsiooni pakti ühismeetmete prioriteetsed valdkonnad ning Euroopa teadusruumi esimese poliitilise tegevuskava (aastateks 2022–2024) rakendamise tulemused, tõstetakse selles esile Euroopa teadusruumi 11 struktuuripoliitikat ja kaheksat konkreetset meetet. Need on koostatud Euroopa teadusruumi foorumi ning Euroopa teadusruumi ja innovatsiooni komitee ulatusliku koosloomeprotsessi tulemusena ning rakendamist on plaanis alustada 2025. aastal. Euroopa teadusruumi esimene ja teine poliitiline tegevuskava on omavahel seotud. Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitiline tegevuskava tagab esimese tegevuskava käimasolevate poliitikameetmete järjepidevuse, toetab Euroopa teadusruumi pikaajalisi põhieesmärke ja on piisavalt paindlik uutele strateegilistele vajadustele reageerimiseks.

SOOVITAB JÄRGMIST:

1. Liikmesriigid võtavad vastu Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava, mis sisaldab Euroopa teadusruumi 11 pikaajalist struktuurset poliitikat ja ei piirdu üksikute poliitiliste tegevuskavadega, vaid järgib ka kolmeaastast töökava, ja võtavad vastu Euroopa teadusruumi kaheksa meetet, mis tuleb täita kolmeaastase poliitilise tegevuskava raames. Euroopa teadusruumi kõiki ettepanekuid on üksikasjalikumalt kirjeldatud lisas.
2. Liikmesriigid rakendavad vabatahtlikult järgmisi Euroopa teadusruumi struktuuripoliitikaid ja Euroopa teadusruumi meetmeid kooskõlas teadusuuringute ja innovatsiooni pakti ühismeetmete nelja prioriteetse valdkonnaga. Need struktuuripoliitika ja meetmed keskenduvad i) selge lisaväärtuse loomisele liikmesriigi ja Euroopa tasandil, ii) konkreetsete tulemuste ja selgete saavutuste mõjule kolme aasta jooksul, iii) liikmesriikide, komisjoni ja sidusrühmade pideva koosloomeprotsessi tagamisele, iv) iseseisvale pühendumisele ühele allmeetmeteta põhitegevusele, v) rakendamisele muutuva geomeetria põhimõtte kohaselt, mis võimaldab paindlikkust sellisel määral, et riigid saavad osaleda.

1. **PRIORITEETNE VALDKOND: TÕELISELT TOIMIVA TEADMISTE SISETURU SÜVENDAMINE**

Teadurite, teadmiste ja andmete vaba liikumine on oluline, et luua tõhusam ja kaasavam Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni süsteem. See aitab vähendada ressursside dubleerimist ja luua tõhususe tagamiseks vajaliku kriitilise massi. ELi konkurentsivõime

tugevdamiseks on oluline tugevdada ELi rahvusvahelist positsiooni ja teadusalast juhtpositsiooni, tehes teedrajavaid alus- ja rakendusuringuid.

EL jätkab tööd selle prioriteediga järgmiste struktuuripoliitikate kaudu:

avatud teadus – avatud teaduse ellurakendamine andmete jagamise ja korduskasutamise kaudu, sealhulgas Euroopa avatud teaduse pilve kaudu; **teadustaristud** – teadustaristute kestlikkuse, juurdepääsetavuse ja vastupidavuse suurendamine Euroopa teadusruumis; **sooline võrdõiguslikkus, võrdsed võimalused kõigile ja kaasamine** – kaasava ja valdkonnaülese soolise võrdõiguslikkuse tugevdamine Euroopa teadusruumis; **teadlaskarjäär ja teadurite liikuvus ning teadusuuringute hindamise ja premeerimise süsteemid** – teadlaskarjääri atraktiivsemaks ja kestlikumaks muutmine ning teadusuuringute hindamise reformimine; **teadmiste väärindamine** – teadmiste väärindamise suutlikkuse ja tegevuse suurendamine; **üleilmne tegevus** – üldine lähenemisviis teadusuuringutele ja innovatsioonile.

Järgmiseks kolmeks aastaks pakutakse välja Euroopa teadusruumi järgmised meetmed:

- võrdsed võimalused avatud teaduses;
- programmi „Teadus poliitika hüvanguks“ (S4P) ökosüsteemi edendamine;
- tehisintellekti vastutustundliku kasutamise hõlbustamine ja kiirendamine teaduses ELis;
- teadusjulgeoleku suurendamine.

2. **PRIORITEETNE VALDKOND: ROHE- JA DIGIPÖÖRDE ÜHINE LÄBIVIIMINE JA MUUDE ÜHISKONNALE MÕJU AVALDAVATE PROBLEEMIDE ÜHINE LAHENDAMINE NING ÜHISKONNA OSALUSE SUURENDAMINE EUROOPA TEADUSRUUMIS**

Selleks et Euroopa teadusruumi abil oleks võimalik suurendada konkurentsivõimet, parandada inimeste elukvaliteeti ELis ning lahendada ühiskondlikke probleeme (näiteks rohe- ja digipööre), peab saavutama selle koostoime valdkondliku poliitika ja tööstuspoliitikaga. Teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavad investeeringud peavad andma käegakatsutavaid tulemusi, mida turul kasutatakse ja kasutusele võetakse.

Selle prioriteetse valdkonna puhul on keskseks lähenemisviisiks olnud järgmised struktuuripoliitikad:

probleemipõhised algatused – energiatehnoloogia strateegilise kava muutmine Euroopa teadusruumi keskseks temaatiliseks komponendiks; **koostoime hariduse ja Euroopa oskuste tegevuskavaga** – teadusuuringute ja innovatsiooni ning kõrghariduse vahelise seose parandamine Euroopa teadusruumis ning Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemide täieliku potentsiaali ärakasutamine; **aktiivne kodanike ja**

ühiskonna kaasamine teadusuuringutesse ja innovatsiooni – usalduse suurendamine teaduse vastu kodanike osalemise, kaasamise ja teaduse populariseerimise kaudu.

Järgmiseks kolmeks aastaks pakutakse välja järgmised Euroopa teadusruumi meetmed:

- teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute kiirendamine Euroopa tööstuse ümberkujundamiseks ja konkurentsivõimeliseks kestlikkuseks;
- uue lähenemisviisi metoodikate väljatöötamise kiirendamine, et edendada biomeditsiinilisi uuringuid ning ravimite ja meditsiiniseadmete katsetamist;
- ühtlustatud ja kooskõlastatud raamistik Euroopa lähenemisviisile usaldusväärsusele ja eetikale teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas esilekerkivate probleemide korral.

3. PRIORITEETNE VALDKOND: JUURDEPÄÄSU SUURENDAMINE TIPPTASEMEL TEADUSUURINGUTELE JA INNOVATSIOONILE KOGU LIIDUS NING INNOVATSIOONI ÖKOSÜSTEEMIDE VAHELISTE SEOSTE TUGEVDAMINE KOGU LIIDUS

Tipptasemel teadusuuringud hõlmavad kogu Euroopat nii vanuserühmade, teadusharude kui ka sektorite lõikes. Selle kogu potentsiaali ei ole veel ära kasutatud, sest Euroopa teadusruumi teadurite ja novaatorite võimalused on väga erinevad. Selle prioriteetse valdkonnaga tegelemise struktuuripoliitika on saavutada **ELi, liikmesriigi ja piirkondlike rahastamisprogrammide koostoime**, et parandada ELi juurdepääsu tipptasemel teadmiste.

Järgmiseks kolmeks aastaks pakutakse välja Euroopa teadusruumi järgmine meede:

- teadusuuringute ja innovatsiooni võimestamine: uus ajastu teadusuuringute juhtimises.

4. PRIORITEETNE VALDKOND: TEADUSUURINGUTESSE JA INNOVATSIOONI TEHTAVATE KOOSKÕLASTATUD INVESTEERINGUTE JA REFORMIDE EDENDAMINE

EL keskendub tulevase konkurentsivõime, kestlikkuse ja heaolu võtmevaldkondadele, mistõttu on kahjulik teadusuuringute ja innovatsiooni investeeringuid ja algatusi dubleerida, asendada või killustada. Piiriülene koostöö võib suurendada tõhusust, koondades ressursse, et saavutada kriitiline mass ja suurendada teadmiste ülekanduvat mõju innovatsiooni hoogustamiseks. Nende investeeringute tõhususe ja mõju tagamiseks tuleb mõnel juhul kavandada, rakendada ja jälgida struktuurireforme ka liikmesriigi teadus- ja arendussüsteemides. Nende reformide eesmärk on tõsta teaduse tipptaset, rõhutada teadusuuringute tulemuste väärindamist, tugevdada teaduse ja ettevõtete vahelisi sidemeid ning suunata paremini ettevõtlusinnovatsiooni toetavaid poliitikameetmeid.

Selle eesmärgi raames ei ole välja pakutud konkreetseid Euroopa teadusruumi meetmeid, kuid üldiselt tunnistatakse, et struktuurireformide vastuvõtmine ja

investeeringute suurendamine teadusuuringutesse ja innovatsiooni jääb Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide peamiseks prioriteediks tiheda koostöö tegemisel ja olemasolevate vahendite kasutamisel. Täpsemalt peaks ELi taaste- ja vastupidavusraha teadus- ja innovatsioonimeetmete rakendamine suurendama liikmesriigi innovatsioonisuutlikkust, eriti neis riikides, mis on ikka veel maha jäänud.

Majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta raames analüüsib Euroopa Komisjon põhjalikult liikmesriigi teadus- ja innovatsioonisüsteeme ning esitab riigipõhised soovitusel selle kohta, kuidas suurendada iga riigi innovatsioonipotentsiaali. Seejärel jälgib komisjon liikmesriikide poliitikameetmeid, et hinnata teadusuuringute ja innovatsiooni tuvastatud puudujääkide kõrvaldamisel tehtud edusamme. Selleks et toetada oma jõupingutusi teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemide parandamiseks reformide kaudu, saavad liikmesriigid ja assotsieerunud riigid programmi „Euroopa horisont“ poliitika toetusvahendi raames kasutada eksperdituge (mis on osutunud väga kasulikuks poliitikakujundamise parandamisel ja reformivõimaluste kindlakstegemisel) ning pidada liikmesriikidega teadusuuringute ja innovatsiooni ühiselt kokkulepitud teemadel kahepoolset tõhustatud dialoogi.

3. Euroopa Komisjoni, liikmesriikide, assotsieerunud riikide ja sidusrühmade organisatsioonide vahel Euroopa teadusruumi foorumi ja Euroopa teadusruumi ja innovatsiooni komitee vormis loodud koostööraamistik tuleks säilitada Euroopa teadusruumi juhtimise keskse mehhanismina. Euroopa teadusruumi järgmise poliitilise tegevuskava (aastateks 2025–2027) rakendamine jääb kaasavaks ja läbipaistvaks ettevõtmiseks kõigil juhtimistasanditel, et edendada tegevuskava koostööd ja isevastutust. Väljaspool Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava tegevusi, mis nõuavad riikidevahelist koostööd ning mida käsitletakse teadusuuringute ja innovatsiooni paktis, jääb Euroopa teadusruumi foorum jätkuvalt mõttekojaks selliste esilekerkivate probleemide lahendamisel, nagu teadusuuringute vabaduse järelmeetmed.
4. Koordineeritud rakendamine peaks tagama ELi tasandi sidusrühmade aktiivse ja laialdase kaasamise kogu spektri ulatuses alates teadusuuringutest kuni innovatsiooni ja turuleviimiseni. Euroopa teadusruumi foorumi sidusrühmade kategooriad tuleks läbi vaadata, et saavutada eri huvide suurem esindatus.
5. Liikmesriigid ja Euroopa Komisjon peaksid toetama programmiga „Euroopa horisont“ assotsieerunud riikide ja ELi tasandi sidusrühmade katusorganisatsioonide täielikku kaasamist Euroopa teadusruumi 2025.–2027. aasta poliitilise tegevuskava rakendamisse.
6. Teadus- ja innovatsiooniinvesteeringud ELis ei vasta soovitudle ja on väiksemad paljude ELi üleilmsete konkurentide investeeringutasemest. Praegu kulutab EL teadus- ja arendustegevusele ligikaudu 2,3 % SKTst, mis on tunduvalt vähem kui Barcelona deklaratsiooniga 2002. aastal seatud teadus- ja arendustegevuse eesmärk (3 %). Selleks et tulla toime mitmetahulise ülesandega saavutada 3 %, on vaja kooskõlastatud meetmeid, et suurendada avaliku ja erasektori investeeringuid teadus- ja arendustegevusse. Samuti on vaja täiendavaid reforme, et parandada riiklike teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteeme ning maksimeerida teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate investeeringute suurendamise mõju. Liikmesriigid ja komisjon

peaksid jätkama selles suunas jõupingutustega ning teadusuuringute ja innovatsiooni pakti prioriteetse meetmega „Teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate kooskõlastatud investeeringute ja reformide edendamine“.

7. Euroopa Komisjon ja liikmesriigid peaksid jätkama Euroopa teadusruumi seiremehhanismi rakendamist, mida tõsteti esile Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti ning kirjeldati üksikasjalikult Euroopa teadusruumi tulevase seiremehhanismi raamistikus, mille komisjon esitas nõukogule 10. juunil 2022¹⁰. Euroopa teadusruumi seiremehhanismi raames hinnatakse edusamme Euroopa teadusruumi prioriteetide saavutamisel teadusuuringute ja innovatsiooni pakti kohaselt. Euroopa teadusruumi seiremehhanism peaks koosnema järgmisest:

- (1) regulaarselt ajakohastatav Euroopa teadusruumi tulemustabel, et jälgida teavet edusammudest Euroopa teadusruumi eesmärkide saavutamisel nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil;
- (2) regulaarne Euroopa teadusruumi seirearuanne komisjonilt nõukogule, et vaadata läbi Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava rakendamine;
- (3) Euroopa teadusruumi regulaarsed riigiaruanded, et vaadata läbi riikide edusammud Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava rakendamisel.

Liikmesriigid jätkavad Euroopa teadusruumi käsitleva teabe vahetamist, eelkõige esitades andmeid ja teavet Euroopa teadusruumi poliitikaplatvormi kaudu. Liikmesriigid edendavad ka Euroopa teadusruumi meetmete ja tulemuste rakendamist oma riigis, tuginedes saadaolevale toetusele.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*

¹⁰ NÕUKOGU MÄRKUS 9578/22.